

Najt'azšie delikty v Cirkvi

(rekolekčná prednáška 19.9.-23.9.2016)

Autor: ICLic. Jozef Holubčík

Predmetom tejto prednášky sú najt'azšie delikty, aby sme to špecifikovali ešte presnejšie jedná sa o tie delikty, ktorých riešenie je rezervované Apoštolskej stolici, vo vonkajšom fóre má kompetenciu Kongregácia pre náuku viery, pričom sú zachované kompetencie Apoštolskej penitenciárie.

Kódex kánonického práva z roku 1983 pozná tieto delikty rezervované Apoštolskej stolici:

1. Zahodenie, odnesenie alebo prechovávanie Eucharistie so svätokrádežným cieľom (kán. 1367)
2. Fyzické násilie proti Rímskemu veľkňazovi (kán. 1370)
3. Rozhrešenie komplica pri hriechu proti šiestemu Božiemu prikázaniu (kán. 1378)
4. Vysviacka biskupa bez pápežského mandátu (kán. 1382)
5. Priame prezradenie sповedného tajomstva (kán. 1388 § 1)

Zmena tejto normatívy nastala v roku 2001, 30. apríla toho roku pápež Ján Pavol II vydal Motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela*. A tým mení doposiaľ platnú legislatívu, nakoľko si situácia vyžadovala lepšiu ochranu sviatostí najmä Eucharistie a Sviatosti zmierenia. A tiež aj ako ochranu veriacich, ktorí sú povolaní mať účasť na Božom kráľovstve pri zachovávaní šiesteho prikázania Dekalógu.

Následne v rokoch 2002 a 2003 došlo k ďalším úpravám, ktoré boli potrebné, jednalo sa skôr o procesné normy.

V roku 2010 vydala Kongregácia pre náuku viery *Normae de gravioribus delictis*. Tieto delikty sú rozdelené do niekoľkých skupín:

A. Delikty proti Najsvätejšej sviatosti:

1. Odnesenie a uchovávanie Eucharistie s cieľom jej znesvätenia a tiež zneuctenie premenených spôsobov. (kán. 1367) Tohto deliktu sa môže človek dopustiť najčastejšie dvoma spôsobmi. Ak z nenávisťi, zloby voči Bohu, Eucharistiu zahodí, pošliape, odnesie z kostola a uchováva doma,

aby ju mohol znesvätiť. Druhý spôsob: ten kto odnesie Eucharistiu, aby ju mohol následne predať satanistickým sektám.

Nedopúšťa sa tohto deliktu ten, kto odnesie Eucharistiu a uchováva ju doma z prehnanej zbožnosti, alebo ten kto ju odnesie s úmyslom zabrániť jej zneucteniu.

Za tento delikt je trest exkomunikácia latae sententiae rezervovaná Apoštolskej stolici, u klerika môžu byť pridané aj ďalšie tresty, nevynímajúc prepustenie z klerického stavu.

Podľa údajov Apoštolskej penitenciárie k tomuto deliktu dochádza pomerne často.

2. Pokus o slávenie svätej omše (kán 1378 § 2). Tohto deliktu sa dopúšťa ten kto nebol vysvätený za kňaza alebo biskupa. Teda aj diakon a každý laik, ktorý by predstieral, že je kňaz a slúžil by svätú omšu.
V tomto prípade kódex vymedzuje pre laika trest interdiktu latae sententiae, pre klerika (diakon) suspenziu latae sententiae. Podľa závažnosti deliktu však môžu byť pridané aj ďalšie tresty nevynímajúc exkomunikáciu. Táto by bola ferendae sententiae. Oslobodenie od tohto deliktu je rezervované ordinárovi.
3. Simulácia slávenia svätej omše (kán 1379). Tejto by sa dopustil kňaz, ktorý by navonok vykonal všetky predpísané liturgické úkony slávenia svätej omše, ale bez vnútorného úmyslu. Napríklad, prišli by za ním snúbenci, že chcú sobáš so svätou omšou, nakoľko nie sú praktizujúci katolíci, kňaz navrhne obrad bez svätej omše. Kňaz môže mať vážne podozrenie, že by mohlo dôjsť k svätokrádežnému prijatiu sviatostí. Oni však naliehajú, aby to bolo so svätou omšou. Kňaz povie dobre, ale s tým vedomím, že urobí v kostole len „vonkajšie divadlo“. Toto nie je nikdy dovolené. V takom prípade má byť kňaz potrestaný spravodlivým trestom.
4. Koncelebrovanie Eucharistie so služobníkmi cirkevných komunít, ktoré nemajú apoštolskú postupnosť a nepoznajú Sviatosť kňazstva. Nie sú teda v plnom spoločenstve s Katolíckou cirkvou (kán 908). Teda katolícky kňaz sa nesmie aktívne zúčastňovať na ich sláveniach, ako ani pripustiť do koncelebrácie takýchto služobníkov pri slávení svätej omše. V tomto prípade nie je určený trest za tento delikt, ten po prešetrení určí Kongregácia pre náuku viery.
5. Premenenie jednej matérie alebo oboch s cieľom znesvätenia, pri slávení svätej omše, alebo mimo nej. Kňazovi je dovolené premieňať chlieb a víno jedine spolu, obidve matérie naraz a jedine pri slávení svätej omše.

Cieľom je sprítomnenie Kristovej obety na kríži a umožnenie pristúpiť veriacim k Svätému prijímaniu.

Kto by sa dopustil tohto deliktu má byť potrestaný podľa závažnosti deliktu nevynímajúc vylúčenie z klerického stavu.

B. Delikty proti sviatosti zmierenia

1. Rozhrešenie komplica v hriechu proti šiestemu Božiemu prikázaniu. (kán. 1378 § 1) Ak by kňaz rozhrešil komplica (muž alebo žena) s ktorým spáchal hriech proti šiestemu Božiemu prikázaniu toto rozhrešenie okrem nebezpečenstva smrti je neplatné a kňaz upadá do trestu exkomunikácie latae sententiae rezervovanej Apoštolskej stolici. V tomto prípade neexistuje možnosť, že kňaz povie, ale ja som nevedel, že je za to trest. Každý kňaz, ktorý má spovednú fakultu je povinný tieto veci vedieť.
2. Pokus o rozhrešenie alebo vypočutie spovede (kán. 1378 § 2 bod 2) tohto deliktu sa dopúšťa laik alebo diakon, ktorý by predstieral, že je kňaz a spovedal by. Stačí, že len vypočuje hriechy niekoho, keď sa ten domnieva, že ich hovorí kňazovi pri spovedi, aj keď by na konci nedal rozhrešenie. A tiež ten, kto sa pokúsi rozhrešenie udeliť. Delikvent laik upadá do trestu interdiktu latae sententiae rezervovaného ordinárovi. Tohto deliktu sa dopúšťa aj kňaz, ktorý by vedome spovedal bez spovednej fakulty. Klerik upadá do trestu suspenzie latae sententiae rezervovanej ordinárovi.
3. Simulácia rozhrešenia. Tohto deliktu sa dopúšťa kňaz, ktorý má spovednú fakultu, ale z nejakej príčiny simuluje rozhrešenie. Takýto kňaz má byť potrestaný spravodlivým trestom.
4. Navádzanie na hriech proti šiestemu Božiemu prikázaniu v spovedi, pri jej príležitosti alebo pod zámienkou spovede, ak sa jedná o hriech s tým istým spovedníkom. (kán. 1387). Nemusí sa jednať len o navádzanie priamo počas spovede. Môže to byť aj krátko pred alebo po spovedi. Napr. po rozhrešení kajúcnik/kajúcnica ešte ostáva v spovednici a pokračuje rozhovor mimo sviatosti zmierenia. Alebo niekto sa chce vyspovedať, kňaz to prisľúbi, penitent prichádza s tým vedomím že sa jedná o sviatosť zmierenia a dôjde k navádzaniu na hriech proti šiestemu Božiemu prikázaniu.

Kňaz má byť v tomto prípade potrestaný suspenziou, zákazmi, v ťažších prípadoch prepustený z klerického stavu.

Na druhej strane je kňaz chránený tým, že ak ho niekto falošne obviní a príde sa vyspovedať, spovedník mu nemôže udeliť rozhrešenie, až kým obvinenie neodvolá a neprehlási, že je ochotný napraviť škody (kán. 982).

5. Priame a nepriame vyzradenie spovedného tajomstva. Priame vyzradenie znamená, že sa dá jasne určiť z rečí, giest, náznakov spovedníka kto sa akých hriechov dopustil. Nepriame vyzradenie, že to nepovie priamo, ale niekedy náhodou, nedopatrením sa prezradí niečo zo spovede.

Za priame prezradenie je trest exkomunikácie latae sententiae rezervovanej Apoštolskej stolici. Za nepriame má byť spovedník potrestaný podľa závažnosti deliktu.

Podľa vyjadrenia Mons. Ľubomíra Welnitza, ktorý pracuje na Apoštolskej penitenciárii, k priamemu prezradeniu nedochádza často. K nepriamemu môže dôjsť pri rozhovore kňazov, najmä pri požívaní alkoholických nápojov, keď sa začnú preberať otázky spovede. Odporúčanie je o veciach, ktoré sa kňaz dozvie zo spovede radšej nerozprávať najmä v takom spoločenstve kňazov, ktorí by mohli dotyčného penitenta poznať. Neodporúča sa ani pri kázňach či homíliach hovoriť bol za mnou na spoved' a spovedal sa.... Ak sa niečo dozvieme zo spovede a považujeme za potrebné ľudom to bližšie vysvetliť predkladajme náuku Cirkvi, nikdy však nenarážajme na to, že niečo vieme zo sviatosti zmierenia.

6. Nahrávanie spovede akýmkoľvek technickým prostriedkom alebo zlomyseľné rozširovanie toho, čo povedal spovedník alebo penitent v spovedi, či už skutočnej alebo falošnej, komunikačnými prostriedkami. Nikdy nie je dovolené robiť akékoľvek záznamy zo Svätej spovede ani kňazovi ani penitentovi. Odpočúvať spoved' a potom následne ich rozširovať, či už v novinách, televízii na internete. O delikt sa jedná aj vtedy, ak nejde o pravú spoved', ale len o predstieranú.

Kto sa dopustí takéhoto deliktu má byť potrestaný podľa závažnosti skutku, u klerika sa nevylučuje ani vylúčenie z klerického stavu.

Nastáva tu otázka nakoľko sú dnes bezpečné mobilné zariadenia. Robme všetko preto, aby sa spovedné tajomstvo zachovalo.

- C. Pokus o vysviacku ženy. V tomto prípade aj ten kto sa pokúsil o vysviacku aj žena upadajú do trestu exkomunikácie latae sententiae rezervovanej Apoštolskej stolici. Klerik môže byť vylúčený z klerického stavu.

D. Delikty proti dobrým mravom

1. Delikt proti šiestemu Božiemu prikázaniu spáchaný klerikom s osobou mladšou ako osemnásť rokov, a tiež s osobou, ktorá nemá plné užívanie rozumu. Táto norma bola prijatá na ochranu mladistvých. Podľa cirkevného práva sa jedná o delikt ak ešte osoba nedovršila 18 rok. Aj keď má osoba nad 15 rokov a nejedná sa o znásilnenie, čo civilný zákon nepovažuje za trestný čin, ak sa takéhoto skutku dopustí klerik, jedná sa o delikt. U osôb, ktoré nemajú plné užívanie rozumu nie je žiadne vekové ohraňenie. Vždy sa jedná o delikt aj keď takáto osoba už dovršila 18 rokov.
2. Ďalším deliktom je nadobúdanie, uchovávanie alebo rozširovanie pornografických obrázkov osôb mladších ako 14 rokov spáchaným klerikom zo žiadostivosti. Deliktom sú všetky spôsoby (album, mobil, počítač, nafotené, stiahnuté)

Pri týchto deliktoch sú tresty *ferendae sentantiae* a vždy sa posudzuje závažnosť deliktu. Či sa to stalo raz, viackrát, pravidelne dlhšie obdobie, s osobou napr. 17 ročnou alebo 8 ročnou... výška trestu môže byť až vylúčenie z klerického stavu.

Pri deliktoch rezervovaných Kongregácii pre náuku viery je premlčacia doba 20 rokov. Tá sa počíta od okamihu spáchania deliktu, ale pri deliktoch proti dobrým mravom sa počíta od okamihu kedy obeť dovŕši 18 rokov. Kongregácia má právo premlčaciu dobu zrušiť. De facto sa tieto delikty stali nepremlčateľnými.

Pri riešení týchto deliktov na vonkajšom fóre kompetencia patrí Kongregácii pre náuku viery. Vždy keď ordinár dostane správu, aspoň pravdepodobnú o spáchanom ťažkom delikte, podá správu kongregácii a tá rozhodne o ďalšom postupe.

Ako postupovať pri riešení týchto deliktov vo vnútornom fóre.

Vnútorné fórum sa delí na sviatostné a nesviatostné. My sa najčastejšie môžeme stretnúť s takýmto prípadom vo sviatostnom fóre, ale keby sme sa dozvedeli o delikte aj pri osobnom duchovnom rozhovore mimo sviatosti zmierenia vo vnútornom fóre postup je rovnaký a kompetentná udeliť oslobodenie od cenzúry je Apoštolská penitenciária.

A. Delikty za ktoré sú tresty exkomunikácie latae sententiae rezervované Apoštolskej stolici ak je nevyhlásená.

Určené kódexom

1. Zahodenie, odnesenie alebo prechovávanie Eucharistie so svätokrádežným cieľom (kán. 1367)
2. Fyzické násilie proti Rímskemu veľkňazovi (kán. 1370)
3. Rozhrešenie komplica pri hriechu proti šiestemu Božiemu prikázaniu (kán. 1378)
4. Vysviacka biskupa bez pápežského mandátu (kán. 1382)
5. Priame prezradenie spovedného tajomstva (kán. 1388 § 1)

Z iných zdrojov:

6. Pokus o vysviacku ženy (De delictis gravioribus čl. 5)
7. Prezradenie tajomstva ohľadom konkláve (Universi dominici gregis, Normas nonnullas z roku 2013)

Ak sa kajúcnik vyznáva z niektorého z týchto hriechov je potrebné preskúmať, či upadol aj do cenzúry. Apoštolská penitenciária na svojej internetovej stránke uvádza, že treba zistiť najmä tieto tri skutočnosti:

- Či ten, kto sa takéhoto skutku dopustil už dovŕšil 18 rok.
- Či má plné užívanie rozumu.
- Či vedel, že sa tento skutok je cirkevný trest.

Ak zistíme, že áno, spovedník nemôže dať rozhrešenie, lebo nemá jurisdikciu sňať trest, je potrebné podať rekurz na Apoštolskú penitenciáriu. Môže to urobiť sám penitent, alebo spovedník. Penitenciária odporúča, aby to urobil spovedník, ktorý prípad lepšie posúdi, ako sám penitent a tiež preto, aby sa zachovala anonymita penitenta. Je možné podať ho v slovenčine priamo na penitenciáriu alebo cez Nunciatúru, vždy však v listovej podobe, iné formy nie sú prípustné. Hneď pri spovedi si dohodne ďalšie stretnutie s penitentom v dostatočnej lehote na vybavenie rekurzu.

V rekurze sa treba vyhnúť všetkému, čo by mohlo pomôcť identifikovať penitenta, v žiadnom prípade sa neuvádza meno. Opíše sa udalosť, ako sa to stalo, či raz, viackrát, či delikt spáchal sám, či v spolupráci s inými, či to bol kňaz, rehoľník, laik....

Pri delikte zneuctenia eucharistie treba uviesť:

- Vek penitenta a jeho psychické zdravie
- Kedy sa delikt stal
- Koľko krát sa stal
- Akým spôsobom
- Motívy zneuctenia
- Či to urobil sám, alebo v spolupráci s inými
- Či to urobil pod vplyvom nejakej sekty a či prerušil kontakty s ňou.

Pri delikte priameho prezradenia spovedného tajomstva treba uviesť:

- Vek penitenta
- Kedy sa dopustil deliktu
- Koľko krát
- Okolnosti
- Či to urobil vedome, alebo z neopatrnosti
- Či bola penitentovi spôsobená ujma
- Či spovedník je obyčajne rozvážny v tejto veci.

Rozhrešenie komplica:

- Vek penitenta
- Vek komplica
- Stav komplica, slobodný, žijúci v manželstve, rehoľník, vysvätený služobník
- Koľko krát sa pokúšal udeliť absolúciu
- Kedy bol posledný pokus o absolúciu
- Či boli prerušené kontakty s komplicom
- Či penitent denne slúži svätú omšu, modlí sa breviár

Penitenciária po obdržaní rekurzu rozhoduje zvyčajne do 24 hodín a posiela rekurz späť. Po obdržaní rekurzu spovedník má jurisdikciu sňať trest a následne udelí rozhrešenie. Môže to urobiť tak, že najprv vysloví formulu oslobodenia od trestu a následne formulu rozhrešenia, alebo stačí len formula rozhrešenia. Úmysel oslobodiť od cenzúry spovedník zahrnie do rozhrešenia.

Hneď po oslobodení od cenzúry je potrebné zničiť všetky dokumenty týkajúce sa prípadu.

Casus urgens

Ak je penitentovi zaťažko ostať v ťažkom hriechu a okolnosti to vyžadujú (svadba, rodinná oslava) môže spovedník sňať cenzúru, penitenta má poučiť, že je potrebné vykonať rekurz k Penitenciárii. V tomto prípade má povinnosť podať rekurz sám spovedník. Má na to lehotu 30 dní, po tomto čase, ak by nedošlo k rekurzu, alebo penitent by sa viac nedostavil, opäť upadá do toho istého trestu. Od penitenta sa vyžaduje, aby zanechal hriech a prejavil opravdivé pokánie.

Pozastavenie trestu:

Trest sa vždy pozastavuje kňazovi, ak cenzúra nie je vyhlásená a veriaci ho žiadajú o vyslúženie sviatosti.

B. Delikty rezervované ordinárovi:

1. Apostáza, heréza, schizma (exkomunikácia)
2. Násilie voči biskupovi (interdikt/ klerik – suspenzia)
3. Pokus o slávenie eucharistie (interdikt/ klerik – suspenzia)
4. Pokus o absolúciu, počúvanie spovede (interdikt/ klerik – suspenzia)
5. Falošné obvinenie spovedníka (interdikt/ klerik – suspenzia)
6. Pokus o sobáš klerika (suspenzia)
7. Potrat (exkomunikácia)

V týchto prípadoch je potrebné obrátiť sa rekurzom na ordinára. Fakultu sňať cenzúry rezervované ordinárovi len vo vnútornom fóre má aj diecézny penitenciár.

C. Delikty za ktoré nie sú tresty latae sententiae a iné tresty nie sú nevyhlásené

Nastáva otázka:

Čo v prípade ak niekto spáchal ťažký delikt, ale zákon nepozná v tomto prípade trest latae sententiae. O delikte nikto nevie, nebol udelený trest ferendae sententiae ani neprebíha súdny proces. Napr. delikt s osobou mladšou ako 18 rokov?

V takomto prípade, ak sa penitent spovedá, zanechal hriech, prejavuje pokánie, spovedník mu nemôže odoprieť rozhrešenie. V nijakom prípade ho nemôže

nútiť, aby sa sám udal. Spovedník to nemôže urobiť, lebo ho viaže spovedné tajomstvo. Môže však pôsobiť na penitenta poučením, povzbudením a primeraným pokáním.

Pán boh zaplať za pozornosť.